

ЦЕНТРАЛЬНИЙ ОФІС РЕФОРМ
ПРИ МІНРЕГІОНІ

НАЦІОНАЛЬНИЙ ПРОЕКТ
ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЯ

МІСЦЕВІ ПОДАТКИ ТА ЗБОРИ

За підтримки Програми для України з розширення праві можливостей на місцевому рівні, підзвітності та розвитку «U-LEAD з Європою»

МІНІСТЕРСТВО РЕГІОНАЛЬНОГО РОЗВИТКУ
БУДІВНИЦТВА
ТА ЖИТЛОВО-КОМУНАЛЬНОГО ГОСПОДАРСТВА
УКРАЇНИ

SKLInternational
За підтримки Шведсько-українського
проєкту «Підтримка децентралізації
в Україні»

Матеріали підготовлено на підставі Податкового кодексу України експертами Групи фінансового моніторингу Центрального офісу реформ при Мінрегіоні (за підтримки Програми «U-LEAD з Європою» та проекту SKL International):

- Яніною Казюк, координатором з фінансової децентралізації
- Віктором Венцелем, експертом з фінансового моніторингу
- Ігорем Герасимчуком, експертом з фінансового моніторингу

Ця публікація була підготовлена за підтримки Європейського Союзу та його держав-членів Данії, Естонії, Німеччини, Польщі та Швеції. Зміст цієї публікації є виключною відповідальністю її авторів та не може жодним чином сприйматися як такий, що відображає погляди Програми «U-LEAD з Європою», Шведсько-українського проекту «Підтримка децентралізації в Україні», Європейського Союзу та його держав-членів Данії, Естонії, Німеччини, Польщі та Швеції.

ПЕРЕДМОВА

Ефективна та дієва система місцевого самоврядування є важливим елементом функціонування демократичної держави. Для забезпечення виконання своїх функцій, створення належного життєвого середовища для населення громади органи місцевого самоврядування повинні мати у своєму розпорядженні достатні фінансові ресурси, основу яких складають кошти відповідних бюджетів.

Одним із важливих джерел доходів бюджетів органів місцевого самоврядування є місцеві податки і збори.

Статтею 143 Конституції України визначено, що органи місцевого самоврядування встановлюють місцеві податки та збори. В Законі України «Про місцеве самоврядування в Україні» зазначено, що місцеві бюджети мають бути достатніми щодо здійснення органами місцевого самоврядування наданих їм законом повноважень для забезпечення мешканців відповідних громад якісними публічними послугами. Підвищення ролі місцевих податків і зборів та збільшення їх частки у власних доходах місцевих бюджетів є одним із головних завдань фінансово-бюджетної політики держави.

Статтею 10 Податкового кодексу України встановлено перелік місцевих податків та зборів, виходячи з якого, кожна сільська, селищна чи міська рада приймає рішення щодо встановлення на своїй території тих чи інших місцевих податків та зборів.

До місцевих податків належать: податок на майно (який складається із плати за землю, податку на нерухоме майно, відмінного від земельної ділянки, транспортного податку); єдиний податок.

До місцевих зборів належать: збір за місця для паркування транспортних засобів; туристичний збір.

Місцеві ради обов'язково встановлюють єдиний податок та податок на майно (в частині транспортного податку та плати за землю).

Місцеві ради в межах повноважень, визначених Податковим кодексом, вирішують питання відповідно до вимог, визначених Кодексом щодо встановлення податку на майно (в частині податку на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки) та встановлення збору за місця для паркування транспортних засобів, туристичного збору.

Установлення місцевих податків та зборів, не передбачених Податковим кодексом, в Україні забороняється.

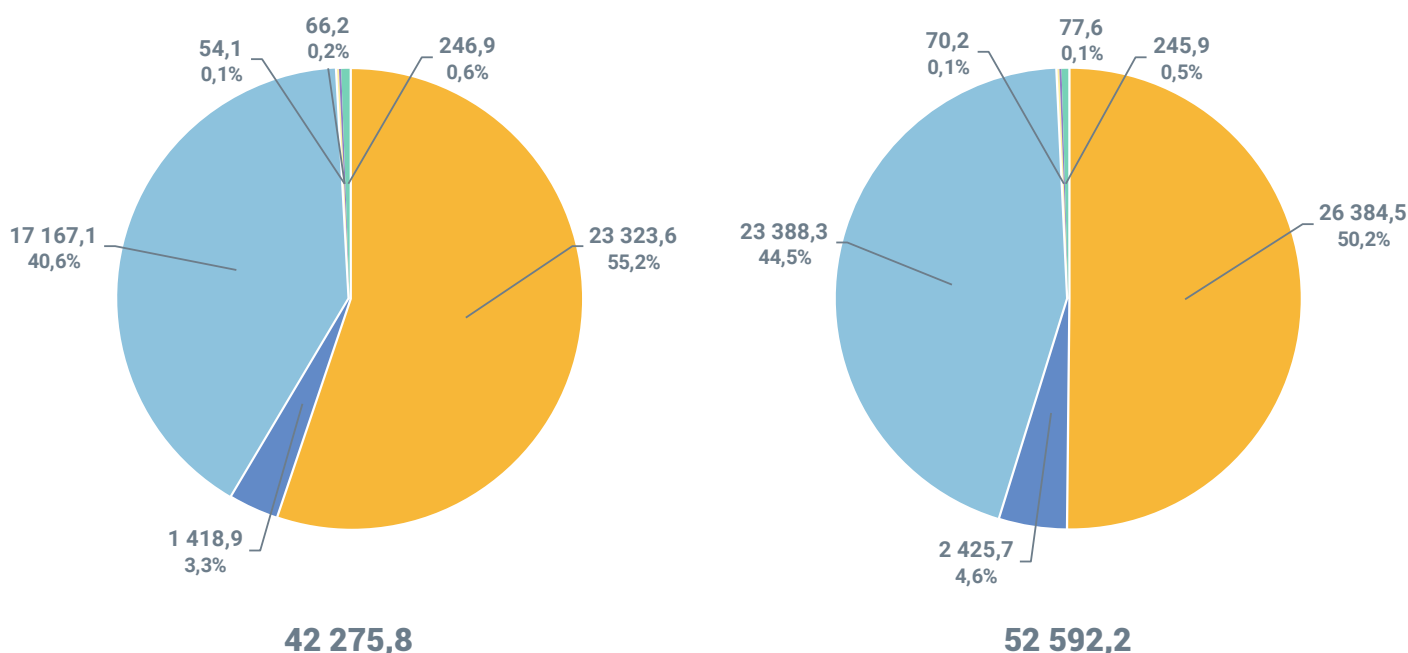
Зарахування місцевих податків та зборів до бюджетів місцевого самоврядування здійснюється відповідно до статті 64 Бюджетного кодексу України.

Реформа територіальної організації влади, яка сьогодні втілюється в Україні, має на меті побудову нової моделі управління суспільством на основі створення фінансово самодостатніх громад. Починаючи з 2014 року Урядові ініціативи в цьому напрямку дали змогу відчутно покращити фінансову спроможність місцевих бюджетів. Одним із підтвердженням цього є зростання частки власних доходів місцевих бюджетів у зведеному бюджеті України з 17% у 2015 році до 22% за підсумками 2017 року.

Враховуючи внесені зміни до податкового та бюджетного законодавства, зацікавленість та безпосередній вплив органів місцевого самоврядування на запровадження та мобілізацію надходжень від місцевих податків і зборів, можна чітко прослідкувати динаміку зростання їх питомої ваги в доходах місцевих бюджетів України (без трансфертів).

Зважаючи на покращання стану мобілізації надходжень та зміну структури місцевих податків і зборів їх частка у доходах місцевих бюджетів значно зросла впродовж останніх років. Якщо протягом 2007-2010 роках їх частка складала лише 1,1%-1,4%, то починаючи з 2011 року і до 2014 року вона зросла до 8,8%, а в 2017 році вже становила – 24,7%. Найбільшу питому вагу у структурі місцевих податків і зборів займають надходження від плати за землю (50%) та єдиного податку (понад 44%).

СТРУКТУРА МІСЦЕВИХ ПОДАТКІВ І ЗБОРІВ ЗА 2016-2017 РР., МЛН ГРН ТА %

- Плата за землю
- Туристичний збір
- Плата за нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки
- Збір за місця для паркування транспортних засобів
- Єдиний податок
- Транспортний податок

ЄДИНИЙ ПОДАТОК

Спрощена система оподаткування, обліку та звітності – особливий механізм справляння податків і зборів, що встановлює заміну сплати окремих податків і зборів на сплату єдиного податку з одночасним веденням спрощеного обліку та звітності

Суб'єкти господарювання, які застосовують спрощену систему оподаткування, обліку та звітності

- 1 група**
- Фізичні особи-підприємці
 - Не використовують працю найманих осіб
 - Обсяг доходу ≤ 300 тис. грн на рік
 - Здійснюють виключно роздрібний продаж товарів з торговельних місць на ринках та/або провадження господарської діяльності з надання побутових послуг населенню

- 2 група**
- Фізичні особи-підприємці
 - Не використовують працю найманих осіб або кількість найманих працівників не перевищує 10 осіб
 - Обсяг доходу ≤ 1,5 млн грн на рік
 - Здійснюють господарську діяльність з надання послуг, у тому числі побутових, платникам єдиного податку та/або населенню, виробництво та/або продаж товарів, діяльність у сфері ресторанного господарства

- 3 група**
- Фізичні особи-підприємці, юридичні особи
 - Не використовують працю найманих осіб або кількість найманих працівників не обмежена
 - Обсяг доходу ≤ 5 млн грн на рік

- 4 група**
- С/г товаровиробники, у яких частка с/г товаровиробництва за попередній звітний рік становить не менше 75%. Об'єктом оподаткування є площа с/г угідь та/або земель водного фонду. Базою оподаткування є нормативна грошова оцінка 1 га с/г угідь з урахуванням коефіцієнта індексації, визначеного за станом на 1 січня звітного року. Податок сплачується щоквартально у таких розмірах:
- у I кварталі – 10%
 - у II кварталі – 10%
 - у III кварталі – 50%
 - у IV кварталі – 30%
- річної суми податку**

Ставки податку, умови звітування та сплати

- До 10% розміру ПМ *
- Звітний період – календарний рік
- Сплата податку проводиться шляхом здійснення авансового внеску не пізніше 20-го числа поточного місяця
- Термін подання декларації – протягом 60 календарних днів, що настають за останнім календарним днем звітного року

- До 20% розміру МЗП **
- Звітний період – календарний рік
- Сплата податку проводиться шляхом здійснення авансового внеску не пізніше 20-го числа поточного місяця
- Термін подання декларації – протягом 60 календарних днів, що настають за останнім календарним днем звітного року

- 3% доходу – у разі сплати ПДВ
- 5% доходу – у разі включення ПДВ до складу єдиного податку
- Звітний період – календарний квартал
- Термін подання декларації – протягом 40 календарних днів, що настають за останнім календарним днем звітного кварталу (півріччя)
- Термін сплати – протягом 10 календарних днів після граничного строку подання податкової декларації за звітний квартал

- Звітний період – календарний рік
Розмір ставок податку з 1 га (у відсотках бази оподаткування):
- 0,95% – для ріллі, сіножатей і пасовищ
 - 0,57% – для ріллі, сіножатей і пасовищ, розташованих у гірських зонах та на поліських територіях
 - 0,57% – для багаторічних насаджень, розташованих у гірських зонах та на поліських територіях
 - 0,19% – для багаторічних насаджень, розташованих у гірських зонах та на поліських територіях
 - 2,43% – для земель водного фонду
 - 6,33% – для сільськогосподарських угідь, що перебувають в умовах закритого ґрунту

Платники єдиного податку звільняються від обов'язку нарахування, сплати та подання податкової звітності з таких податків і зборів:

- податку на прибуток підприємств
- податку на доходи фізичних осіб (у частині доходів отриманих, як платник єдиного податку)
- податку на додану вартість з операцій з постачання товарів, робіт та послуг, місце постачання яких розташоване на митній території України (крім платників 3 групи, що обрали ставку оподаткування у розмірі 3% доходу)
- земельного податку, крім земельного податку за земельні ділянки, що не використовуються платниками єдиного податку першої-третьої груп для провадження господарської діяльності та платниками єдиного податку четвертої групи для ведення сільськогосподарського товаровиробництва
- рентної плати за спеціальне використання води платниками єдиного податку четвертої групи

Фіксовані ставки єдиного податку встановлюються сільськими, селищними та міськими радами для фізичних осіб - підприємців, які здійснюють господарську діяльність, залежно від виду господарської діяльності

Джерело: Податковий кодекс України, ст.291-300

* ПМ – прожитковий мінімум для працездатних осіб, встановлений на 1 січня звітного року

** МЗП – мінімальна заробітна плата, встановлена на 1 січня звітного року

Згідно з пунктом 10.2 статті 10 Податкового кодексу України місцеві ради обов'язково встановлюють єдиний податок

Відповідно до статей 64 та 69 Бюджетного кодексу України єдиний податок зараховується до загального фонду бюджетів місцевого самоврядування (сільські, селищні, міські та бюджети ОТГ)

ПОДАТОК НА МАЙНО

Податок на майно складається з:

- податку на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки
- транспортного податку
- плати за землю

ПОДАТОК НА МАЙНО, ВІДМІННЕ ВІД ЗЕМЕЛЬНОЇ ДІЛЯНКИ

ПЛАТНИКИ ПОДАТКУ

фізичні та юридичні особи, які є власниками об'єктів житлової та/або нежитлової нерухомості

ОБ'ЄКТ ОПОДАТКУВАННЯ

- об'єктом оподаткування є об'єкт житлової та нежитлової нерухомості, в т. ч. його частка;
- об'єкти, що перебувають у власності фізичних осіб обчислюються контролюючим органом на підставі даних Державного реєстру речових прав на нерухоме майно
- об'єкти, що перебувають у власності юридичних осіб, обчислюються такими особами самостійно

БАЗА ОПОДАТКУВАННЯ

загальна площа об'єкта житлової та нежитлової нерухомості, в тому числі його часток

СТРОКИ СПЛАТИ ПОДАТКУ

- фізичними особами – протягом 60 днів з дня вручення податкового повідомлення-рішення, яке надсилається платникам до 1 липня року, що настає за звітним роком;
- юридичними особами – авансовими внесками щокварталу до 30 числа місяця, що настає за звітним кварталом, які відображаються в річній податковій декларації

СТАВКИ ПОДАТКУ

- встановлюються за рішенням відповідної ради в залежності від місця розташування та типів об'єктів нерухомості;
- розмір ставки не перевищує 1,5% розміру МЗП, за 1 м² бази оподаткування;
- сума податку додатково збільшується на 25000 грн на рік для житлового об'єкта, площа якого перевищує 300 м² (для квартири) та/або 500 м² (для будинку)

БАЗА ОПОДАТКУВАННЯ ЗМЕНШУЄТЬСЯ

- для квартири (квартир) незалежно від їх кількості – на 60 м²;
- для житлового будинку (будинків) незалежно від їх кількості – на 120 м²;
- для різних типів об'єктів житлової нерухомості, в т. ч. їх часток (у разі одночасного перебування у власності платника податку квартири/квартир та житлового будинку/будинків, у тому числі їх часток), – на 180 м²

Джерело: Податковий кодекс України, ст.266

ТРАНСПОРТНИЙ ПОДАТОК

ПЛАТНИКИ ПОДАТКУ

фізичні та юридичні особи, які мають зареєстровані в Україні згідно з чинним законодавством власні легкові автомобілі, що є об'єктами оподаткування

ОБ'ЄКТ ОПОДАТКУВАННЯ

Легкові автомобілі які відповідають таким вимогам:

- з року випуску яких минуло не більше п'яти років (включно);
- середньоринкова вартість яких становить понад 375 розмірів мінімальної заробітної плати

БАЗА ОПОДАТКУВАННЯ

базою оподаткування є легковий автомобіль, що є об'єктом оподаткування

СТРОКИ СПЛАТИ ПОДАТКУ

- фізичні особи – протягом 60 днів з дня вручення податкового повідомлення-рішення, яке надсилається платникам до 1 липня звітного (поточного) року;
- юридичні особи – авансовими внесками щокварталу до 30 числа місяця, що настає за звітним кварталом, які відображаються в річній податковій декларації

Відповідно до статей 64 та 69 Бюджетного кодексу України місцеві податки, зараховуються до загального фонду бюджетів місцевого самоврядування (сільські, селищні, міські та бюджети ОТГ)

СТАВКИ ПОДАТКУ

25 000 грн на рік за кожен легковий автомобіль, що є об'єктом оподаткування

Щороку до 1 лютого

Міністерство економічного розвитку та торгівлі України розміщує на своєму офіційному веб-сайті перелік легкових автомобілів які відповідають критеріям об'єкта оподаткування

ПОРЯДОК ОБЧИСЛЕННЯ ПОДАТКУ

- обчислення суми податку з фізичних осіб здійснюється контролюючим органом
- юридичні особи самостійно обчислюють суму податку станом на 1 січня звітного року і до 20 лютого подають контролюючому органу

Джерело: Податковий кодекс України, ст.267

Згідно з пунктом 10.3 статті 10 Податкового кодексу України місцеві ради вирішують питання щодо встановлення податку на нерухоме майно відмінне від земельної ділянки

Згідно з пунктом 10.2 статті 10 Податкового кодексу України місцеві ради обов'язково установлюють транспортний податок

ПОДАТОК НА МАЙНО

Плата за землю включає:

- земельний податок;
- орендну плату за землю

ЗЕМЕЛЬНИЙ ПОДАТОК

ПЛАТНИКИ ПОДАТКУ

- власники земельних ділянок, земельних часток (паїв)
- землекористувачі

БАЗА ОПОДАТКУВАННЯ

- нормативна грошова оцінка земельних ділянок з урахуванням коефіцієнта індексації;
- площа земельних ділянок, нормативну грошову оцінку яких не проведено

СТАВКИ ПОДАТКУ

За земельні ділянки, нормативну грошову оцінку яких проведено (незалежно від місцезнаходження):

- не більше 3% від нормативної грошової оцінки земельної ділянки
- для земель загального користування – не більше 1% від їх нормативної грошової оцінки
- для сільськогосподарських угідь – від 0,3% до 1% від їх нормативної грошової оцінки
- за земельні ділянки, які перебувають у постійному користуванні суб'єктів господарювання – не більше 12% від їх нормативної грошової оцінки

За земельні ділянки, розташовані за межами населених пунктів, нормативну грошову оцінку яких не проведено:

- за земельні ділянки – не більше 5% від нормативної грошової оцінки площі ріллі по області
- для сільськогосподарських угідь – від 0,3% до 5% від нормативної грошової оцінки одиниці площі ріллі по області

ОБ'ЄКТИ ОПОДАТКУВАННЯ

- земельні ділянки, які перебувають у власності або користуванні
- земельні частки (паї), які перебувають у власності

СТРОКИ СПЛАТИ ПОДАТКУ

- фізичними особами – протягом 60 днів з дня вручення податкового повідомлення-рішення, яке надсилається платникам до 1 липня поточного року
- юридичними особами – рівними частками щомісяця протягом 30 календарних днів, що настають за останнім календарним днем звітного місяця

Рішення рад щодо нормативної грошової оцінки земельних ділянок, розташованих у межах населених пунктів, офіційно оприлюднюється відповідним органом місцевого самоврядування до 15 липня року, що передуює бюджетному періоду, в якому планується застосування нормативної грошової оцінки земель

Органи місцевого самоврядування до 25 грудня року, що передуює звітному, подають відповідному контролюючому органу за місцезнаходженням земельної ділянки рішення щодо ставок земельного податку та наданих пільг зі сплати земельного податку юридичним та/або фізичним особам

Джерело: Податковий кодекс України, ст.269-287

ОРЕНДНА ПЛАТА

ПЛАТНИКИ ОРЕНДНОЇ ПЛАТИ

орендар земельної ділянки

ОБ'ЄКТ ОПОДАТКУВАННЯ

земельна ділянка, надана в оренду

РОЗМІР ОРЕНДНОЇ ПЛАТИ

встановлюється у договорі оренди, але річна сума платежу:

- не може бути меншою розміру земельного податку, встановленого для відповідної категорії земельних ділянок на відповідній території
- не може перевищувати 12 відсотків нормативної грошової оцінки
- може перевищувати граничний розмір орендної плати у разі визначення орендаря на конкурентних засадах
- для пасовищ у населених пунктах, яким надано статус гірських, не може перевищувати розміру земельного податку

Згідно з пунктом 10.2 статті 10 Податкового кодексу України місцеві ради обов'язково встановлюють земельний податок та орендну плату за землю

Підставою для нарахування орендної плати за земельну ділянку є договір оренди такої земельної ділянки

Розмір та умови внесення орендної плати встановлюються у договорі оренди між орендодавцем (власником) і орендарем

Органи виконавчої влади та органи місцевого самоврядування, повинні до 1 лютого подавати контролюючому органу переліки орендарів, з якими укладено договори оренди землі на поточний рік

Джерело: Податковий кодекс України, ст.288-289

Відповідно до статей 64 та 69 Бюджетного кодексу України зараховується до загального фонду бюджетів місцевого самоврядування

ЗБІР ЗА МІСЦЯ ДЛЯ ПАРКУВАННЯ ТРАНСПОРТНИХ ЗАСОБІВ

ПЛАТНИКИ ЗБОРУ

- юридичні особи;
- філії, відділення, представництва юридичних осіб;
- фізичні особи-підприємці

які згідно з рішенням відповідної ради організують та провадять діяльність із забезпечення паркування транспортних засобів на майданчиках для платного паркування та спеціально відведених автостоянках

ОБ'ЄКТ ОПОДАТКУВАННЯ

земельна ділянка, яка згідно з рішенням відповідної ради, спеціально відведена для забезпечення паркування транспортних засобів на автомобільних дорогах загального користування, тротуарах або інших місцях, а також комунальні гаражі, стоянки, паркінги (будівлі, споруди, їх частини), які побудовані за рахунок коштів місцевого бюджету

БАЗА ОПОДАТКУВАННЯ

- площа земельної ділянки, відведена для паркування;
- площа комунальних гаражів, стоянок, паркінгів (будівель, споруд, їх частин), які побудовані за рахунок коштів місцевого бюджету

Згідно з пунктом 10.3 статті 10 Податкового кодексу України місцеві ради вирішують питання щодо встановлення збору за місця для паркування транспортних засобів

СТАВКИ ЗБОРУ ВСТАНОВЛЮЮТЬСЯ

- за кожний день провадження діяльності із забезпечення паркування транспортних засобів;
- у гривнях за 1 кв. метр площі земельної ділянки, відведеної для організації та провадження такої діяльності;
- у розмірі до 0,075 відсотка мінімальної заробітної плати

Ставка збору та порядок сплати збору до бюджету встановлюються відповідною сільською, селищною, міською радою або радою об'єднаних територіальних громад, що створені згідно із законом та перспективним планом формування територій громад

Сплачується збір щоквартально за місцезнаходження об'єкта оподаткування

Джерело: Податковий кодекс України, ст.268¹

Відповідно до статей 64 та 69 Бюджетного кодексу України збір за місця для паркування транспортних засобів зараховується до загального фонду бюджетів місцевого самоврядування (сільські, селищні, міські та бюджети ОТГ)

ТУРИСТИЧНИЙ ЗБІР

○ ПЛАТНИКИ ЗБОРУ

- громадяни України
- іноземці
- особи без громадянства

які прибувають на територію адміністративно-територіальної одиниці, на якій діє рішення відповідної ради про встановлення туристичного збору, та отримують послуги з тимчасового проживання із зобов'язанням залишити місце перебування в зазначений строк

○ СПРАВЛЯННЯ ЗБОРУ МОЖЕ ЗДІЙСНЮВАТИСЯ:

- адміністраціями готелів, кемпінгів, мотелів, гуртожитків для приїжджих та іншими закладами готельного типу, санаторно-курортними закладами;
- квартирно-посередницькими організаціями, які направляють неорганізованих осіб на поселення у будинки (квартири), що належать фізичним особам на праві власності або на праві користування за договором найму;
- юридичними особами або фізичними особами - підприємцями, які уповноважуються відповідною радою справляти збір на умовах договору, укладеного з відповідною радою

Базовий податковий (звітний) період дорівнює календарному кварталу

Згідно з пунктом 10.3 статті 10 Податкового кодексу України місцеві ради вирішують питання щодо встановлення туристичного збору

○ СТАВКИ ЗБОРУ

встановлюється у розмірі від 0,5 до 1 відсотка до бази справляння збору

○ БАЗА СПРАВЛЯННЯ ЗБОРУ

вартість усього періоду проживання (ночівлі) за вирахуванням податку на додану вартість

До вартості проживання не включаються витрати:

- на харчування;
- побутові послуги;
- телефонні рахунки;
- оформлення закордонних паспортів дозволів на в'їзд (віз);
- обов'язкове страхування;
- витрати на усний та письмовий переклади;
- інші документально оформлені витрати, пов'язані з правилами в'їзду

○ ОСОБЛИВОСТІ СПРАВЛЯННЯ ЗБОРУ

податкові агенти справляють збір під час надання послуг, пов'язаних з тимчасовим проживанням (ночівлею), і зазначають суму сплаченого збору окремим рядком у рахунку (квитанції) на проживання

Джерело: Податковий кодекс України, ст.268

Відповідно до статей 64 та 69 Бюджетного кодексу України туристичний збір, зараховується до загального фонду бюджетів місцевого самоврядування (сільські, селищні, міські та бюджети ОТГ)

ПІСЛЯМОВА

Місцеві податки та збори є одним із дієвих механізмів формування ресурсного потенціалу органів місцевого самоврядування та джерелом соціального та економічного розвитку територій громад.

Оскільки запровадження місцевих податків і зборів та встановлення розміру їх ставок (в межах повноважень, визначених Податковим кодексом) належить виключно до компетенції органів місцевого самоврядування, вони мають реальні можливості впливати на обсяги надходжень зазначених платежів до відповідних бюджетів. Відповідно, формування значної частини власних доходів місцевих бюджетів знаходиться у прямій залежності від того, наскільки ефективно органи місцевого самоврядування зможуть організувати весь комплекс робіт по запровадженню та мобілізації місцевих податків і зборів.

Підвищення ролі місцевих податків і зборів та збільшення їх частки у власних доходах місцевих бюджетів є одним із пріоритетних завдань для органів місцевого самоврядування. Це, в свою чергу, сприятиме посиленню фінансової стійкості та самостійності місцевих бюджетів, ефективності використання наявного фіскального потенціалу відповідних територій і, як наслідок, покращання рівня та якості послуг, що надаються жителям громад.

